Suomen luonnonsuojeluliitto

24.5.2017
Otto Bruun, suojeluasiantuntija
Suomen luonnonsuojeluliitto

Eduskunnan ympäristövaliokunnalle

ASIA: U 55/2016 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle Euroopan komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi (taakanjakoasetus)

Suomen luonnonsuojeluliitto kiittää mahdollisuudesta lausua käsiteltävästä asiasta, ja esittää lausuntonaan seuraavaa:

Avainhuomiot

- Ilmastonmuutoksen nopea eteneminen ja Pariisin ilmastosopimuksen tavoitteet tuottavat tarpeen merkittäviin päästövähennyksiin kaikilla sektoreilla lähivuosikymmeninä. Suomen velvoitteeseen taakanjakosektorilla tulisi suhtautua mahdollisuutena;
- Ilmastopolitiikan uskottavuutta olisi esityksessä ja U-kirjeessä vahvistettava, ei heikennettävä. Siksi Suomen tulisi neuvotteluissa luopua vaatimuksestaan one-off jouston kasvattamiseksi ja tuettava LULUCF-jouston pienentämistä komission ehdotuksen tasosta (280 Mt):
    - kertaluontoinen päästökaupan päästöoikeuksien siirto (one-off) ei tuota käytännössä ollenkaan uusia päästövähennyksiä, sillä päästökauppaa vaivaavat rakenteelliset ongelmat;
    - joustomahdollisuuksia sektoreiden välillä ei tulisi hyödyntää, sillä käytännössä kyseessä olisi nykykehikossa kokonaispäästövähennystavoitteen pienentäminen. Maankäyttö-, taakanjako- ja päästökauppasektorin pitäminen erillisinä on tärkeää sektorien päästöjen aikajänteen sekä luonteen vuoksi.
- Esityksessä määritellään taakanjakosektorilla jäsenmaille päästöbudjetit, jolloin sekä päästövähennysten lähtötaso että päästövähennyspolun laskennan alkuvuosi vaikuttavat tavoitteeseen:
    - päästövähennysten lähtötasoksi tulisi asettaa komission ehdotuksista kullekin jäsenmaalle kunniahimoisin vaihtoehto, joka myös varmistaisi aiempaan päästövähennystavoitteeseensa päässeiden maiden oikeudenmukaisen kohtelun
    - lineaarisen päästövähennyspolun laskeminen tulisi aloittaa vuodesta 2017

Tausta

Taakanjakoasetus koskee päästökauppaan ulkopuolisia päästöjä mm. rakennussektorilla, maataloudessa, jätehuollossa ja liikenteessä. Sektori kattaa 60 prosenttia Euroopan päästöistä, Suomessa taas noin 50 prosenttia. Asetusehdotuksessa Suomelle esitetty 39 prosentin päästövähennysvähennystavoite tarkoittaisi Suomen osalta noin 20 miljoonan hiilidioksidiekvivalenttitonnin (CO_2-ekv. t) sallittua päästömäärää vuonna 2030. Vuonna

2015 Suomen päästöt olivat taakanjakosektorilla 30 miljoonaa CO_2-ekv. t ja Suomi alitti EU:ssa sovitun tavoitepolun 3 prosentilla[1]. Myös koko EU:n tasolla yhteenlasketut todelliset päästöt vuosina 2016–2018 alittavat merkittävästi vuodelle 2020 asetetun tavoitteen.

Eurooppa-neuvoston lokakuussa 2014 tekemän päätöksen mukaisesti EU on sitoutunut vähentämään kasvihuonekaasupäästöjään EU:n sisäisesti vähintään 40 prosenttia koko talouden laajuisesti vuoteen 2030 mennessä verrattuna vuoden 1990 tasoon. **Pariisin ilmastosopimuksen myötä tämä sitoumus on vanhentunut ja EU:n sekä lähes kaikkien maailman maiden tulee nostaa päästövähennystavoitteitaan 1,5 asteen polun mukaiseksi.**

Sitran Climate Analyticsilta tilaaman selvityksen perusteella EU:n päästövähennystavoitteen tulisi olla 47-75% vuoteen 2030 mennessä ja noin 88-164 % vuoteen 2050 mennessä suhteutettuna vuoden 1990 päästötasoon. Suomen osuus olisi 60 % vuoteen 2030 mennessä ja 130-150% vuoteen 2050 mennessä.[2] Tämä tarkoittaa nettonegatiivisia päästöjä eli hiilinielujen roolin kasvua. **EU:n päästövähennystavoitteen tulisi olla 60 % vuodelle 2030, jotta päästövähennykset onnistuisivat myös Suomessa mahdollisimman kustannustehokkaasti.**

Komissio esittää taakanjakoasetuksen välitarkistusta tehtäväksi vuonna 2024 ja sen jälkeen viiden vuoden välein. Tarkistuksissa tulisi komission mukaan huomioida Pariisin sopimuksen mukaan vuodesta 2023 lähtien viiden vuoden välein tehtävät maailmanlaajuiset tilannekatsaukset, jotka tukevat maita päivittämään tavoitteitaan. Pariisin sopimuksen kansallisten sitoumusten ensimmäinen tarkastuspiste on kuitenkin jo vuonna 2018, jolloin ilmastosopimuksen osapuolien tulisi nostaa nykyisiä päästövähennystavoitteitaan.

Päästöoikeuksien siirto päästökauppasektorilta

Ehdotukseen sisältyy jo Eurooppa-neuvoston päätelmissä mainittu mahdollisuus päästöyksiköiden kertaluonteiseen, rajalliseen siirtoon päästökauppasektorilta taakanjakosektorille. Määrätyt jäsenvaltiot voisivat halutessaan siirtää enintään yhteensä 100 miljoonaa CO_2-ekv. tonnia päästökauppasektorin päästöoikeuksista käytettäväksi taakanjakosektorin päästövähennysvelvoitteen kattamiseen kaudella 2021—2030. Suomelle ehdotettu jousto päästökauppasektorilta taakanjakosektorille (ns. one-off reduction) tarkoittaa enintään 2 prosentin määrää vuoden 2005 päästöistä, joka olisi noin 0,7 miljoonaa CO_2-ekv. tonnia vuosittain. Koko kaudelle 2021—2030 määrä olisi noin 7 miljoonaa CO_2-ekv. tonnia. Tämä tarkoittaisi Suomen päästövähennystavoitteen putoamista 37 prosenttiin.

Kyseessä on taakanjakosektorin kunnianhimon tason heikentäminen, jolla ei ole ilmastonmuutosta hillitsevää vaikutusta päästökauppasektorilla. EU:n päästökauppaa vaivaa krooninen ylitarjonta. Päästöoikeuksien käyttö taakanjakosektorilla viivästyttäisi päästöleikkauksia päästökaupan ulkopuolisilla sektoreilla eikä sillä saavutettaisi ilmastohyötyä. Myöskään päästökaupan reformi ei näytä muuttavan kuvaa siitä, että one-off jousto ei todellisuudessa vähennä kasvihuonepäästöjä.

Siirto tehtäisiin huutokaupattavien päästöoikeuksien ei ilmaisjaon piiristä. Suomen tulisi luopua U-kirjeen vaatimuksesta one-off jouston kasvattamiseksi ja voisi tukea LULUCF-jouston rajaamista puoleen ehdotetusta, kuten esimerkiksi Ruotsi tekee.

---

1 http://www.stat.fi/til/khki/2015/khki_2015_2016-05-25_kat_001_fi.html

2 http://www.sitra.fi/en/julkaisu/2016/what-does-paris-climate-agreement-mean-finland-and-european-union

LULUCF-jousto

Ehdotuksiin sisältyy joustokeino, joka antaa mahdollisuuden LULUCF –sektorin tietyistä tilinpitoluokista (metsäkato, metsitys, hoidetut viljelysmaat – ja ruohikkoalueet) peräisin olevien laskennallisten nettopoistumien rajalliseen käyttöön taakanjaossa. Käyttö on rajattu EU-tasolla enintään 280 miljoonaan CO_2-ekv. tonniin. Suomen osalta enimmäismäärä on 4,5 miljoonaa CO_2-ekv. tonnia vuosien 2021–2030 välisenä aikana.

Joustomahdollisuudet taakanjakosektorin ja maankäyttösektorin välillä ovat ilmastopoliittisesti kestämättömät. Luonnonekosysteemeissä kiertävää hiiltä ei voida verrata fossiilisista polttoaineista peräisin olevaan hiileen, sillä ekosysteemien sitoma hiili on lyhyessä kierrossa eikä sen sitominen tuota pysyviä päästövähennyksiä. Fossiilisista polttoaineista vapautuva hiili on ns. kierrosta poistunutta hiiltä ja vain fossiilisten polttoaineiden käyttöä vähentämällä saadaan pysyviä päästövähennyksiä. **Joustoehdotus on ilmastopoliittisesti haitallinen, sillä se heikentää EU:n olemassa olevan päästövähennystavoitteen kunnianhimon tasoa.**[3]

Mahdollisuus saada uudelleenmetsityksestä päästöoikeuksia, joita voisi hyödyntää taakanjakosektorilla saattaa olla ongelmallinen myös luonnon monimuotoisuuden kannalta. Uudelleenmetsityksen yhteydessä olisi varmistettava turvalausekkein että vaikutukset luonnon monimuotoisuudelle ovat vähäiset tai positiiviset.

Joustomahdollisuudet kokonaisuudessaan

Joustomahdollisuuksien vaikutus Suomen päästöjen leikkaustavoitteeseen on arvioitu enimmillään 3,3 prosentiksi. Carbon Market Watch- ja Transport & Environment-järjestöjen laskelmien mukaan se on kuitenkin jopa 7 prosenttia. Lainsäädäntöehdotuksen joustokeinojen ja muiden porsaanreikien yhteisvaikutus nousee tätäkin suuremmaksi, mikäli otetaan huomioon komission ehdottama laskennassa käytettävä päästöjen lähtötaso ja päästövähennyspolun määritys, joka on Suomen osalta korkeampi kuin arvioidut todelliset päästöt vuonna 2020.

Vuosittaiset päästökiintiöt ja päästövähennyspolku

Komission ehdotuksen mukaan jäsenmaille asetettaisiin hiilibudjetin tyyppinen lineaarinen päästövähennyspolku vuosille 2021–2030, jonka laskenta alkaisi vuodesta 2021. Vuosien 2021—2030 päästövähennyspolun alkupiste olisi ehdotuksen mukaan vuosi 2020 ja se määräytyisi lähtökohtaisesti jäsenvaltioiden toimittamien ja komission tarkistamien vuosien 2016—2018 keskimääräisten päästötietojen perusteella.

Muutosehdotus, jonka mukaan jäsenvaltioiden päästöjen lähtötasoksi määriteltäisiin komission esittelemistä vaihtoehdoista tiukempi (2016-18 päästöjen keskiarvo eli komission ehdotus tai 2020 päästövähennysvelvoite) on ilmastopoliittisesti Luonnonsuojeluliiton mukaan perustelluin, ja se vastaisi Pariisin sopimuksen mukaista **pyrkimystä lämpenemisen rajoittamiseksi 1,5 asteeseen,** koska se johtaisi yli 500 miljoonan tonnin päästöjen kumulatiiviseen vähenemiseen.

Lineaarisen polun vuoden 2030 tavoitteeseen laskenta voisi alkaa vuodesta 2017, jolloin päästöt alenisivat johdonmukaisesti ja vuoden 2021 päästöt vastaisivat paremmin tälle vuodelle arvioitua päästötasoa. Muussa tapauksessa jo perusuran mukainen päästökehitys uhkaa tuottaa merkittävän määrän vaihdettavia päästöyksiköitä, EU:ssa jopa 149 miljoonaa tonnia.[4]

Toisenlainen vaihtoehto olisi rajata päästöoikeuksien pankittaminen seuraavalle vuodelle 5

---

3 http://www.sll.fi/ajankohtaista/liitto/2016/lausunto-u-kirjelmaan-asetuksesta-maankayttosektorille

4 Transport and Environment 2016: https://www.transportenvironment.org/sites/te/files/publications/Starting%20point%20paper_final.pdf

%:iin.

Suomen kanta

Suomen kanta joustavuuden lisäämiseksi ehdotuksessa on edellä kuvatusta näkökulmasta ongelmallinen kunniahimoisen ilmastopolitiikan näkökulmasta. Joustokeinot vähentävät todellisten päästövähennysten määrää vastaavasti myös monissa muissa Euroopan maissa. Tästä näkökulmasta Suuren valiokunnan korostamaa Pariisin sitoumusten toimeenpanoa ei voi pitää kokonaisuudessa yhteensopivina U-kirjeen joustokeinoja painottavien keinojen kanssa, koska nämä joustokeinot eivät ole ilmastopolitiikan näkökulmasta kunniahimoa lisääviä. Suomen ei tulisi jatkoneuvotteluissa vaatia taakanjakosektorille ehdotettujen joustojen lisäämistä nykytilasta. [5]

Lisätietoja:

Otto Bruun,

suojeluasiantuntija, Suomen luonnonsuojeluliitto

HYPERLINK "mailto:otto.bruun@sll.fi" otto

[5] http://www.stopclimatechaos.ie/download/pdf/not_so_green.pdf